

PÄÄKIRJOITUS

Tanatoseeni ja *Thanatoksen* uusi aikakausi

Maija Butters

Helsingin yliopisto

Suvi Ronkainen

Lapin yliopisto

Länsimaissa, erityisesti Euroopassa, on siirrytty ajanjaksoon, jossa kuolema tuntuu tulevan vastaan kaikkialta. Tällä kertaa vaikutelma ei synny ainoastaan median luomasta mielikuvasta, vaan yhteiskuntamme todellisista muutoksista. Kyse on ennen kaikkea ikärakenteen muutoksesta ja väestön vanhenemisestä. Samanaikaisesti uudet tartuntataudit ja esimerkiksi antibioottiresistenssien bakteerien aiheuttamat infektiokuolemat nostavat kuolleisuustiheyttä. Median – ja pakolaisten – kautta Ukrainan sodasta ja Gazan alueella tapahtuvasta väestöryhmän tuhoamisesta on tullut osa arkista todellisuuttamme. Toisaalla sään ääri-ilmiöt, kuten pitkään jatkunut kuivuus ja tulvat, kietoutuvat poliittisiin levottomuuksiin synnyttäen eri puolilla maailmaa ennennäkemätöntä ahdinkoa, väkivaltaa ja kuolemaa. Ei siis ihme, että tätä ”ihmisen aikakautta” eli antroposeenia kutsutaan myös *tanatoseeniksi* – kuoleman aikakaudeksi.

Kuoleman tunkeutuessa arkeemme sen moninaisuus on tullut hyvin ilmeiseksi. Keskustelu polveilee ihmisyksilön tai rakkaan lemmikin kuolemasta lähiympäristön raakkukuolemiin, planetaarisen tason ympäristötuhoista globaaliin nekropolitiikkaan. Kuoleman mikro- ja makrotasot kohtaavat. Samalla rajanveto elämän ja kuoleman välille muodostuu yhä haastavammaksi. Synteettinen biologia kehittyä vauhtia hämärtäen elollisen ja elottoman rajoja samalla kun digiteknologia ja keinoäly koettelevat näitä samoja rajoja toisaalla. Tässä digiajassa voimme pohtia mitä ’kuolemalla’ edes tarkoitetaan – ja miten kuoleman moninaisuuteen tulisi suhtautua. Onko kuolema ystävä vai vihollinen? Väistämätön, luonnollinen osa elämän kiertokulkua vai jotain, mitä vastaan tulee taistella viimeiseen saakka?

Kuolemantutkimuksen erikoislehtenä *Thanatos* toivottaa tämän moniäänisyyden tervetulleeksi. Tieteellisten pohdintojen lisäksi kuolema ja kuoleminen ovat aiheita, joista tarvitaan ja kaivataan enemmän yhteiskunnallista keskustelua. Kaipaamme uusia tapoja kohdata ja sanallistaa kuoleman moninaisuutta ympärillämme. Tarvitsemme kriittistä keskustelua siitä, miten taloudelliset rakenteet, erilaiset intressit ja arvot törmäilevät toisiinsa kuoleman ja kuoleamisen keskusteluissa. Vaikka vuonna 2011 perustettu *Thanatos* on alusta pitäen julkaissut artikkeleita ja tekstejä laaja-alaisesti eri tieteenaloilta, pääpaino on ollut humanistisissa tieteissä ja terveystieteissä. Nykyiset yhteiskunnalliset, globaalit ja

planetaariset kriisit haastavat meitä laajentamaan julkaistavien tieteenalojen kirjoa entisestään. *Thanatoksen* pyrkimyksenä onkin entistä monitieteellisempi lehti, joka lähestyy kuolemaa uusista näkökulmista.

Lehden uusi toimituskunta aloitti työnsä vuoden 2024 alusta. Päätoimittajina toimivat uskontoantropologi ja uskontotieteen lehtori FT **Maija Butters** ja tutkimusmenetelmien professori YTT **Suvi Ronkainen** sekä toimitussihteerinä uskontotieteen väitöskirjatutkija TM **Anna Jarske-Fransas** ja sukupuolentutkimuksen väitöskirjatutkija FM **Tiina Ollila**. Lisäksi toimituskunnassa on mukana kuusi kuolemantutkimukseen erikoistunutta tutkijaa, jotka työskentelevät Turun, Tampereen ja Helsingin yliopistoissa. Pienen hiljaiselon jälkeen julkaisemme *Thanatosta* jälleen kaksi kertaa vuodessa: tavoitteena on tuottaa vuosittain yksi avoin numero erilaisille tutkimusartikkeleille ja keskustelunavauksille sekä yksi teemanumero. Jatkamme tieteellisenä, JUFO-luokiteltuna lehtenä ja toivotamme myös kansainväliset, moninaisista taustoista tulevat kirjoittajat tervetulleeksi.

Vuoden 2024 aikana olemme siirtyneet journal.fi -alustalle – suuret kiitokset tästä edelliselle toimituskunnalle! Alusta mahdollistaa ennakkojulkaisemisen ja niinpä tämän numeron ensimmäinen artikkeli, **Pirjo Pölläsen** ja **Ismo Björnin** kirjoittama teksti lapsen kuoleman suremisesta, tunteista ja affekteista, julkaistiinkin jo ennakkoon. Myös muissa numeron artikkeleissa käsitellään surua. **Anna-Maija Rajamäki**, **Anja Terkamo-Moisio** ja **Anna Liisa Aho** kirjoittavat nuorten kokemasta surusta ja elämänmuutoksista vanhemman kuoleman jälkeen. **Azmi Subha Adil Paramarta**, **Adelia Khrisna Putri** ja **Kwartarini Wahyu Yuniarti** pohtivat tekstissään lemmikkieläinten menettämiseen liittyvää surua Indonesiassa. Viimeinen, tutkimuskatsaukseen perustuva **Toni Lindbergin**, **Anna Kauppisen** ja **Anna Liisa Ahon** artikkeli antaa puolestaan yleiskuvauksen siitä tunneilmapiiristä, jossa henkirikoksen tekijän ja uhrin läheiset elävät tapahtuman jälkeen. Avauksia ja keskusteluja -osiossa on useampi teksti, joissa käsitellään kuoleman kulttuuria kuin myös kuoleman kulttuurisia merkityksiä ihmisen oman kokemuksen osana.

Syyspäiväntasauksena,

Maija Butters & Suvi Ronkainen

P.S. Journal.fi -alustalle siirtymisen myötä *Thanatos*-lehden rakenne ja kirjoittajaohjeistus ovat muuttuneet. Muutoksilla pyrimme lehden rakenteen selkeyttämiseen. Pyrkimyksemme on myös idealistinen. Toivomme nimittäin, että *Thanatoksen* artikkelit ja esimerkiksi keskustelunavaukset tulisivat helpommin ja entistä laajemman yleisön löydettäväksi. Näin kirjoittajat pääsevät aidosti luomaan kaipaamaamme yhteiskunnallista keskustelua.